

F B A

**AGENCIJA ZA BANKARSTVO
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO**

I N F O R M A C I J A

**O BANKARSKOM SISTEMU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
31. 03. 2004.**

Sarajevo, maj/svibanj 2004.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankarskom sistemu Federacije BiH (stanje 31. marta 2004. godine) na osnovu izvještaja banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site finansijske analize).

I.	U V O D	1
II.	POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH	2
	1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA	
	1.1. Status, broj i poslovna mreža	2
	1.2. Struktura vlasništva	2
	1.3. Kadrovi	4
	2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	
	2.1. Bilans stanja	6
	2.1.1. Obaveze	7
	2.1.2. Kapital – snaga i adekvatnost	13
	2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive	15
	2.2. Profitabilnost	20
IV.	Z A K L J U Č A K	24
	P R I L O Z I	

I. UVOD

Poslovanje banaka u prvom kvartalu 2004. godine u Federaciji BiH potvrđuje da je zadržan kontinuitet pozitivnih promjena i stabiliziran trend rasta, jačanja i konsolidacije sektora. Ilustrovano finansijskim pokazateljima, to znači: aktiva je povećana za 400 miliona KM ili 8 % u odnosu na kraj prethodne godine; depozitni potencijal je porastao za 326 miliona KM ili 8%, a kapital za 73 miliona KM, odnosno za 11%.

Pojedinačne pozicije bilansa pokazuju da je najveći rast ostvaren u novčanim sredstvima – 251 milion KM ili 12% i kreditima – 213 miliona KM ili 6%. U odnosu na kraj prethodne godine, učešće novčanih sredstava u bilansnoj sumi povećano je za 1,5%, a učešće kredita smanjeno za 0,7%. Pri tome, zadržan je prošlogodišnji trend bržeg porasta kredita preduzećima (9%) u odnosu na zajmove stanovništvu (5%). Uporedo, kratkoročni krediti povećani su za 11%, a dugoročni za 5% što ukazuje na poboljšavanje ročne usklađenosti izvora i plasmana, što je rezultat mjera koje je FBA poduzela prema bankama.

Bilansne pozicije u pasivi neznatno se mijenjaju u odnosu na prethodni period. Najveći izvor finansijskog potencijala i dalje su depoziti koji čine 74,2% bilansa. Učešće kapitala povećano je sa 12,5% na 13% čime je zadržana stopa kapitaliziranosti (14,1%) iz prethodnog perioda dok je koeficijent adekvatnosti kapitala poboljšana za 0,4% i sada iznosi 20%.

Povećavanje učešća dugoročnih depozita je nastavljeno i oni u strukturi sada čine 32,4 % (lani 30,9%) ukupnih depozita. Štednja je zadržala kontinuitet rasta i dostigla iznos od 1,74 milijarde KM što je 5,8% više u odnosu na kraj prošle godine.

Prema podacima iz bilansa uspjeha, 18 banaka je ostvarilo dobit u iznosu od 16,7 miliona KM. Gubitak od 2,9 miliona KM zabilježen je u osam banaka. Na nivou sistema, dobit je 13,8 miliona KM.

Na nivou sistema ROA (prinos na aktivu) je 0,92 %, a ROE (prinos na dionički kapital) 8,52 % što je neznatno lošije u odnosu na prethodne godinu ali je i dalje u okvirima svjetskih iskustvenih standarda.

U strukturi ukupnih prihoda uočljiv je rast prihoda od kamata koji iznosi 65% uz istovremeni pad operativnih prihoda sa 41,5% na 35%. Na strani rashoda izdaci za kamate čine 23,2 % a nekamatni 76,8 % ukupnih rashoda.

Pokazatelji za prvi kvartal 2004. godine ukazuju na činjenicu da tempo razvoja i napretka, zapravo, «diktiraju» najveće banke u sistemu. Preraspodjela tržišnih udjela je vidna: pet banaka koje imaju aktivu preko 500 miliona KM drže 67% ukupne bankarske aktive, od ukupnog povećanja kredita 54% je ostvareno u tri banke iz ove grupe. Do sličnih rezultata došlo bi se analiziranjem i ostalih pokazatelja. Najavljena međusobna spajanja za ovu godinu obećavaju zaoštavanje tržišne konkurencije i daljnje «raslojavanje» banaka po veličini i tržišnim udjelima.

II. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BiH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 31. 03. 2004. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 27 banaka. Broj banaka je ostao nepromijenjen u odnosu na 31. 12. 2003. godine.

Privremenu upravu na dan 31. 03. 2004. godine imalo je pet banaka (Gospodarska banka dd Mostar, Hercegovačka banka dd Mostar, Ljubljanska banka dd Sarajevo, Poštanska banka BiH dd Sarajevo i UNA banka dd Bihać).

I u prvom kvartalu 2004. godine banke su nastojale da i dalje šire mrežu svojih organizacionih dijelova. Banke iz Federacije BiH otvorile su 18 novih organizacionih dijelova od čega pet u Republici Srpskoj. U odnosu na 31. 12. 2003. godine kada su banke imale 394 organizaciona dijela, to predstavlja porast od 4,6%.

Sa 31. 03. 2004. godine deset banaka iz Federacije BiH imale su 21 organizacioni dio u Republici Srpskoj i devet u Brčko Distriktu. U odnosu na 31. 12. 2003. godine, kada su banke iz Federacije BiH imale 25 organizacionih dijelova u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu, stanje 31. 03. 2004. godine predstavlja porast od 20%. Istovremeno, broj organizacionih dijelova banaka iz Republike Srpske u Federaciji BiH povećao se sa osam na devet, odnosno 31. 03. 2004. godine tri banke iz Republike Srpske imale su devet organizacionih dijelova u Federaciji BiH.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutrašnjem platnom prometu 31. 03. 2004. godine imalo je 26 banaka, od kojih je 25 operativno obavljalo usluge platnog prometa. Osigurane depozite imalo je 16 banaka.

1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama¹ sa 31. 03. 2004. godine ocjenjena na osnovu raspoloživih informacija i uvida u samim bankama² je sljedeća:

- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 20 banaka (74%)
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu 7 banaka (26%)

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala³.

¹ Kriterij podjele banaka po vrsti vlasništva je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

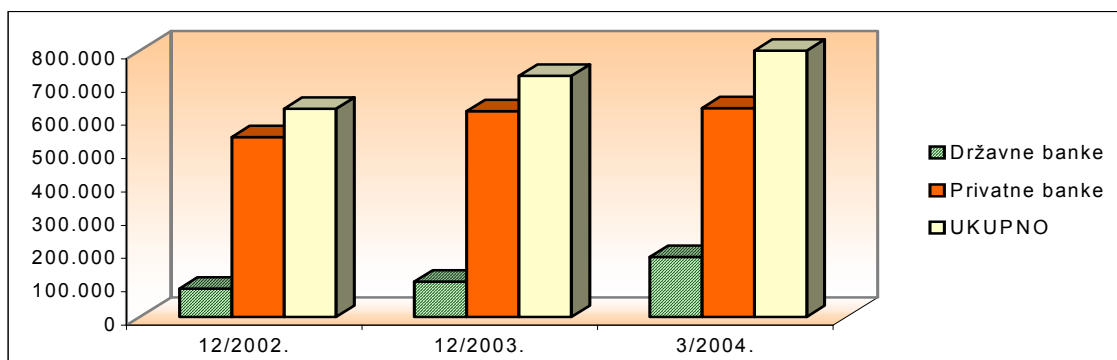
² Na osnovu dobijenih dokumenata, kao i na osnovu registracija kod nadležnih sudova svih promjena u kapitalu i dioničarima banaka, došlo se do globalne strukture vlasništva na kapitalu banaka u FBiH sa stanjem 31. 03. 2004. godine.

³ Iz bilansa stanja po shemi FBA: dionički kapital, emisioni ažio, neraspoređena dobit i rezerve, i ostali kapital (finansijski rezultat tekućeg perioda).

Tabela 1 : *Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu*

-u 000 KM-

BANKE	31.12.2002.		31.12.2003.		31.03.2004.		INDEKS	
	1	2	3	4	5	6	3/2	4/3
Državne banke	85.491	14%	106.105	15%	179.861	22%	124	170
Privatne banke	540.305	86%	618.215	85%	627.321	78%	114	101
U K U P N O	625.796	100%	724.320	100%	807.182	100%	116	111

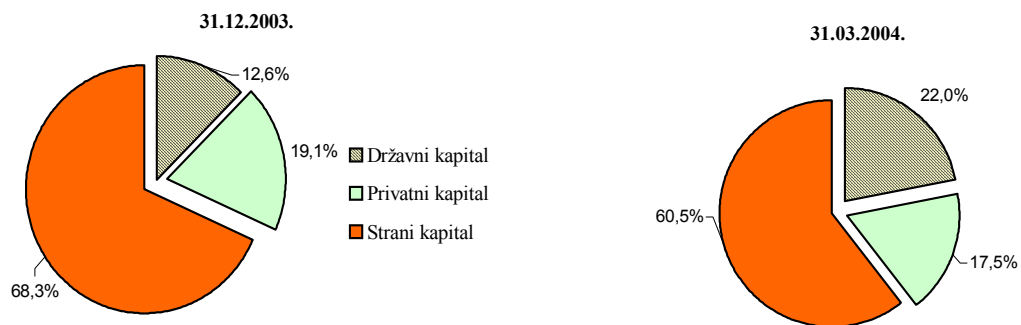
Grafikon 1: *Pregled strukture vlasništva (ukupan kapital)*

Analizom učešća državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

Tabela 2 : *Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala*

- u 000 KM-

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2002.		31.12.2003.		31.03.2004.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	5/3	7/5
1	3	4	5	6	7	8	9	10
Državni kapital	69.249	12,8	75.636	12,6	148.122	22,0	109	196
Privatni kapital (rezidenti)	110.605	20,5	114.056	19,1	117.600	17,5	103	102
Strani kapital (nerezidenti)	360.758	66,7	408.882	68,3	406.693	60,5	113	99
U K U P N O	540.612	100,0	598.574	100,0	672.415	100,0	111	112

Grafikon 2: *Pregled strukture vlasništva (dionički kapital)*

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala najizrazitije pokazuje promjene i trendove u bankarskom sistemu FBiH, i to u segmentu promjene strukture vlasništva kroz povećanje učešća državnog kapitala.

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu banaka sa 31. 03. 2004. godine iznosi 22% i veći je za 9,4% u odnosu na 31. 12. 2003. godine. Udio preostalog državnog kapitala u privatnim bankama je ispod 1%, odnosno iznosi 1,2 miliona KM.

Najveće izmjene u vlasničkoj strukturi u prvom kvartalu 2004. godine odnose se na učešće kapitala državnog sektora, s obzirom da je Vlada Federacije BiH povećala kapital u Investicijskoj banci F BiH usmjerenjem depozita u isti.

U odnosu na 31. 12. 2003. godine učešće privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom kapitalu bankarskog sektora smanjeno je sa 19,1% na 17,5%, a takođe je smanjeno i učešće stranog kapitala sa 68,3% na 60,5%.

1.3. Kadrovi

U bankama FBiH na dan 31. 03. 2004. godine bilo je zaposlenih ukupno 5.453 radnika, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 10%, a u privatnim bankama 90%.

Tabela 3 : Zaposleni u bankama FBiH

BANK E	BROJ ZAPOSLENIH				INDEKS			
	31.12.2002.		31.12.2003.		31.03.2004.			
1	2	3	4	5	6			
Državne banke	558	11%	549	10%	550	10%	98	100
Privatne banke	4.543	89%	4.845	90%	4.903	90%	107	101
U K U P N O	5.101	100%	5.394	100%	5453	100%	106	101
Broj banaka	28		26		26			

U prvom kvartalu 2004. godine broj zaposlenih je povećan za 1% ili 59 radnika, a odnosi se isključivo na privatne banke.

Tabela 4 : Kvalifikaciona struktura zaposlenih

STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH			INDEKS	
	31.12.2002.	31.12.2003.	31.03.2004.	3:2	4:3
1	2	3	4	5	6
Visoka stručna sprema	1.683	1.847	1.888	110	102
Viša stručna sprema	533	546	559	102	102
Srednja stručna sprema	2.665	2.825	2.866	106	101
Ostali	220	176	140	80	80
U K U P N O	5.101	5.394	5.453	106	101

Struktura zaposlenih prema stepenu stručne spreme nije se promijenila u odnosu na kraj 2003. godine, tako da i dalje najveće učešće od 52% imaju zaposleni sa srednjom stručnom spremom.

Jedan od pokazatelja koji utiče na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankarskog sistema je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i sistema u cjelini.

Tabela 5 : Aktiva po zaposlenom

BANKE	31.12.2002.			31.12.2003.			31.03.2004.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	558	345.299	619	549	369.974	674	550	372.451	677
Privatne	4.543	4.242.567	934	4.845	5.412.105	1.117	4.903	5.853.129	1.194
UKUPNO	5.101	4.587.866	899	5.394	5.782.079	1.072	5.453	6.225.580	1.142

Na kraju prvog kvartala 2004. godine na nivou bankarskog sistema na svakog zaposlenog je dolazio cca 1,1 milion KM aktive. Ovaj pokazatelj znatno je bolji kod sektora privatnih banaka, što je i očekivano s obzirom na stagniranje obima poslovanja državnih banaka.

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 158 hiljada KM do 2.479 hiljada KM aktive po zaposlenom. Kod 11 banaka ovaj pokazatelj je bolji od istog za bankarski sektor. Ostale banke imaju znatno lošiji pokazatelj, jer čak devet banaka imalo je aktivnu po zaposlenom manju od 500 hiljada KM što ukazuje na prevelik broj zaposlenih u odnosu na visinu aktive, a u vezi s tim visoki operativni troškovi negativno se odražavaju na profitabilnost ovih banaka.

2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvještaja obavlja se korištenjem izvještaja propisanih od strane FBA i izvještaja drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

1. informacije o bilansu stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, sa dodatnim priložima tromjesečno koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i vanbilansnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
2. informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, a na osnovi propisanih izvještaja od strane FBA (tromjesečno),
3. informacije o rezultatima poslovanja banaka (bilans uspjeha po shemi FBA) i izvještaje o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvještaja, bazu podataka čine i informacije dobijene na osnovu dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka u Federaciji, zatim izvještaji o reviziji finansijskih izvještaja banaka urađeni od strane neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankarskog sistema u cjelini.

U skladu sa odredbama Zakona o početnom bilansu stanja banaka, banke sa većinskim državnim kapitalom obavezne su izvještavati FBA na bazi "punog" bilansa stanja raščlanjenog na: pasivni, neutralni i aktivni podbilans. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankarskog sistema temeljiti na pokazateljima iz aktivnog podbilansa banaka sa većinskim državnim kapitalom⁴.

⁴ Neke od državnih banaka u "punom bilansu" iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država.

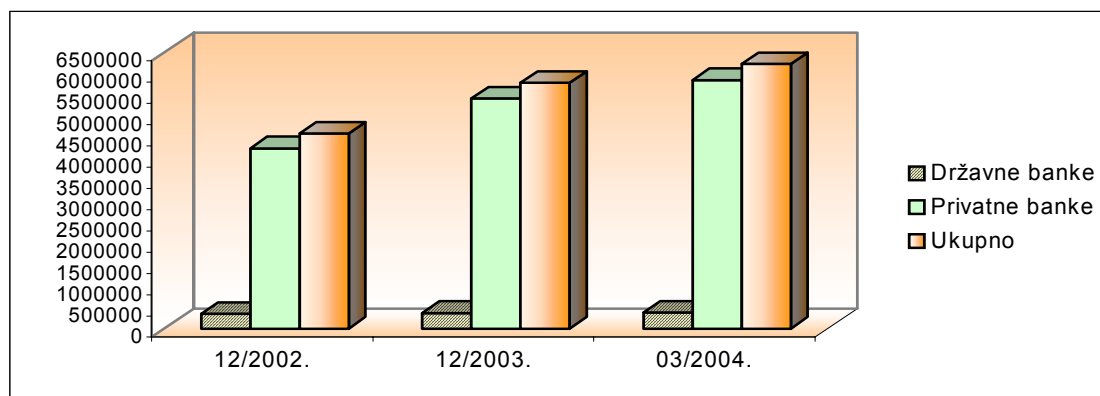
2.1. Bilans stanja

Ukupna bilansna suma banaka u Federaciji BiH, prema dostavljenim bilansima stanja na dan 31. 03. 2004. godine, iznosila je 6,2 milijarde KM, što je za 8% ili 0,4 milijarde KM više u odnosu na stanje 31. 12. 2003. godine. U istom periodu prethodne godine ostvarena je znatno niža stopa rasta (cca 2%).

Tabela 6 : Bilans stanja

O P I S	IZNOS (u 000 KM)			INDEKS	
	31.12.2002.	31.12.2003.	31.03.2004.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
AKTIVA (IMOVINA):					
Novčana sredstva	1.595.154	2.058.999	2.309.793	129	112
Vrijednosni papiri	73.150	25.017	19.038	34	76
Plasmani drugim bankama	19.952	36.369	29.811	182	82
Kreditni- neto	2.504.415	3.240.220	3.448.591	129	106
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	295.578	312.279	318.557	106	102
Ostala aktiva	99.617	109.195	99.790	110	91
UKUPNA AKTIVA	4.587.866	5.782.079	6.225.580	126	108
P A S I V A :					
OBAVEZE					
Depoziti	3.524.555	4.292.709	4.619.077	122	108
Uzete pozajmice od drugih banaka	3.352	3.779	3.779	113	100
Obaveze po uzetim kreditima	313.009	589.012	598.647	188	102
Ostale obaveze	121.154	172.259	196.895	142	114
KAPITAL					
Kapital	625.796	724.320	807.182	116	111
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	4.587.866	5.782.079	6.225.580	126	108

Grafikon 3 : Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi

Navedeni rast je ostvaren isključivo kod privatnih banaka, dok je aktiva sektora državnih banaka ostala gotovo nepromijenjena u odnosu na kraj 2003. godine.

Analizirajući analitičke podatke po bankama, može se zaključiti da najveći broj banaka nije imao značajnije stope rasta, a samo pet banaka je imalo stopu rasta aktive veću od 10%. Kod sedam banaka aktiva je smanjena u odnosu na kraj 2003. godine, a stope se kreću u rasponu od 0,3% do 5%.

Ako se bankarski sistem analizira s aspekta veličine aktive i određenih grupa u okviru toga, promjene u učešću i broju banaka u pojedinim grupama su rezultat rasta aktive banaka u prvom kvartalu 2004. godine. To se najviše odrazilo na grupu najvećih banaka (aktiva veća od 500 miliona- I grupa). Istovremeno, u grupi banaka sa aktivom manjom od 50 miliona KM nisu zabilježene promjene, osim neznatnog smanjenja njihovog učešća u ukupnoj aktivi bankarskog sektora.

U prvom kvartalu 2004. godine nastavljen je rast aktive velikih banaka, što je odvelo do prelaska dvije banke iz druge grupe u prvu i povećanja broja banaka sa aktivom većom od 500 miliona KM sa tri na pet banaka. Njihovo učešće u aktivi bankarskog sektora je na kraju prvog kvartala 2004. godine iznosilo 67% što je pokazatelj visoke koncentracije. Promjene su se desile i u trećoj grupi (aktiva između 100 i 300 miliona KM) u kojoj se broj banaka povećao sa osam na deset, a učešće u ukupnoj aktivi sa 22,4% na 25,1%. Preostalih jedanaest banaka (aktiva manja od 100 miliona KM) na kraju prvog kvartala 2004. godine imaju učešće u aktivi bankarskog sistema od svega 7,9%.

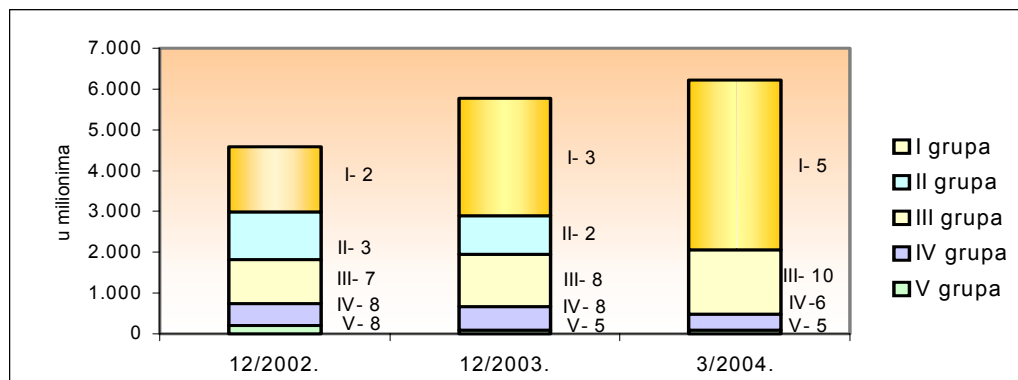
Proces jačanja koncentracije aktive u nekoliko banaka u sistemu biće nastavljen i u narednom periodu kao rezultat pripajanja Universal banke d.d. Sarajevo Zagrebačkoj banci d.d. Mostar, i integracije Central Profit banke d.d. Sarajevo i HVB bank BH d.d. Sarajevo, s planiranim završetkom u drugom, odnosno trećem kvartalu 2004. godine.

U sljedećoj tabeli daje se pregled iznosa i učešća pojedinih grupa banaka⁵ u ukupnoj aktivi kroz periode (iznosi su u milionima KM) :

Tabela 7: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode

IZNOS AKTIVE	31.12.2002.			31.12.2003.			31.03.2004.		
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka
I- Preko 500	1.606	35,0	2	2.882	49,8	3	4.169	67,0%	5
II- 300 do 500	1.163	25,3	3	945	16,4	2	0	0,0%	0
III- 100 do 300	1.072	23,4	7	1.294	22,4	8	1.565	25,1%	10
IV- 50 do 100	543	11,8	8	563	9,7	8	394	6,3%	6
V- Ispod 50	204	4,5	8	98	1,7	5	98	1,6%	5
UKUPNO	4.588	100,0	28	5.782	100,0	28	6.226	100,0	26

Grafikon 4 : Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode

⁵ Banke su podijeljene u pet grupa zavisno od veličine aktive.

Rast bilansne sume je uglavnom rezultat porasta u izvorima depozitnog potencijala (za 8% ili 326 miliona KM) i kapitala (za 11% ili 83 miliona KM), i to iz osnova povećanja kapitala kod jedne državne banke (73 miliona KM) i ostvarene tekuće dobiti u prvom kvartalu 2004.godine.

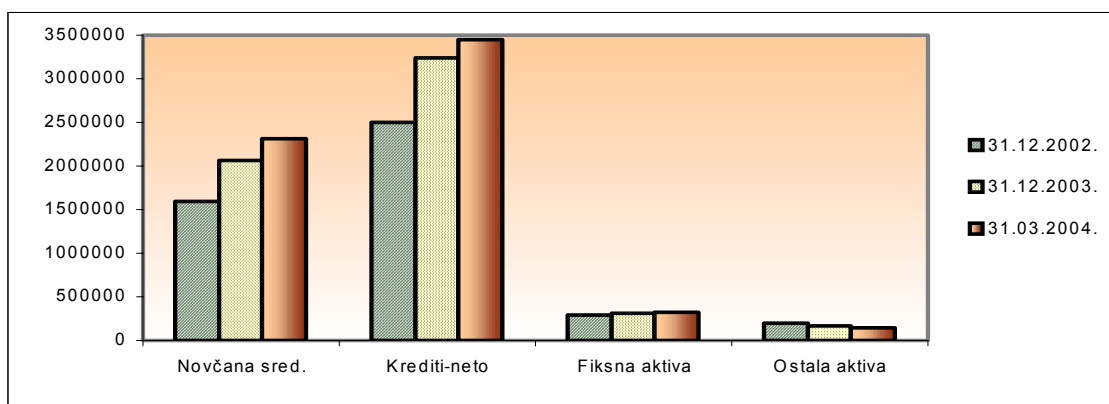
S druge strane, u aktivi (imovini) banaka, najveće stope rasta imala su novčana sredstva (12% ili 251 milion KM) i krediti⁶ (6% ili 213 miliona KM).

U sljedećoj tabeli i grafikonima data je struktura najznačajnijih pozicija aktive i pasive bilansa banaka kroz periode:

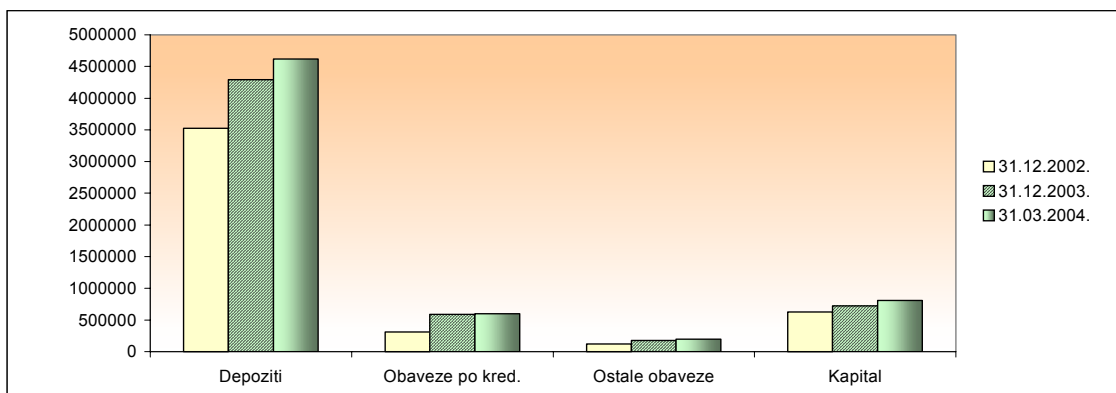
Tabela 8 : Struktura bilansa banaka

O P I S	UČEŠĆE		
	31.12.2002.	31.12.2003	31.03.2004.
- u % -			
A K T I V A (I M O V I N A) :			
Novčana sredstva	34,8	35,6	37,1
Vrijednosni papiri	1,6	0,4	0,3
Plasmani drugim bankama	0,4	0,6	0,5
Kreditni- neto	54,6	56,1	55,4
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	6,4	5,4	5,1
Ostala aktiva	2,2	1,9	1,6
UKUPNO AKTIVA	100,0	100,0	100,0
P A S I V A :			
O B A V E Z E			
Depoziti	76,8	74,2	74,2
Uzete pozajmice od drugih banaka	0,1	0,1	0,1
Obaveze po uzetim kreditima	6,8	10,2	9,6
Ostale obaveze	2,6	3,0	3,1
K A P I T A L			
Kapital	13,6	12,5	13,0
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	100,0	100,0	100,0

Grafikon 5 : Struktura aktive bilansa banaka

⁶ Bruto-kreditni (podatak iz bilansa stanja)

Grafikon 6 : *Struktura pasive bilansa banaka*

Struktura pasive bilansa banaka ostala je gotovo nepromijenjena, a depoziti su i dalje dominantni sa učešćem od 74,2%, dok je učešće kapitala povećano sa 12,5% na 13,0%.

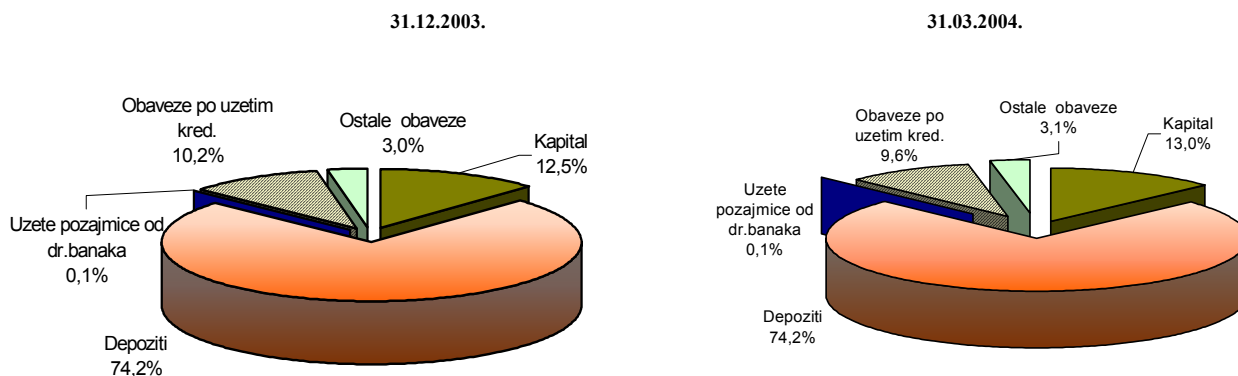
U strukturi aktive nije bilo većih promjena. Najveće učešće u imovini banaka i dalje imaju krediti (55,4%) i novčana sredstva (37,1%).

Na kraju prvog kvartala 2004.godine banke u Federaciji BIH držale su na računima kod depozitnih institucija u inostranstvu 1,1 milijardu KM (najveći dio u EUR) ili 49% ukupnih novčanih sredstava, što je za 7% manje nego na kraju 2003. godine. Za isti procenat povećano je učešće novčanih sredstava na računima rezervi banaka kod Centralne banke BIH (sa 35% na 42%), koja su iznosila 969 miliona KM, što je povećanje od 3% ili 249 miliona KM u odnosu na kraj 2003. godine. Preostalih 9% ili cca 200 miliona KM novčanih sredstava banke su držale kao gotov novac u trezoru i blagajnama.

Kao posljedica navedenog nastavljen je trend promjene valutne strukture novčanih sredstava u korist domaće valute (KM), odnosno smanjeno je učešće sredstava u stranim valutama sa 61% na 52%, a povećano učešće sredstava u domaćoj valuti sa 39% na 48%. Navedene promjene su najvećim dijelom nastale kao rezultat izmjene regulative vezane za obračun obavezne rezerve koju banke drže na računu kod Centrale banke BIH, te obaveze usklađivanja devizne pozicije banaka sa propisanim ograničenjima što je naloženo bankama od strane FBA.

2. 1. 1. Obaveze

Struktura pasive (obaveze i kapital) u bilansu stanja banaka sa 31. 03. 2004. godine može se sagledati iz sljedećeg grafikona:

Grafikon 7 : *Struktura pasive banaka*

Struktura pasive je neznatno promjenjena u odnosu na kraj 2003. godine. Depozitni potencijal kao primarni izvor finansiranja i dalje ima najveće učešće od 74,2%, a učešće kapitala je povećano sa 12,5% na 13%.

Depoziti su u posmatranom periodu povećani za značajnih 8% ili 326 miliona KM, dok su u istom periodu prethodne godine povećani svega za 2% ili 65 miliona KM. Ovo povećanje se odnosi isključivo na sektor privatnih banaka (stopa rasta 10% ili 405 miliona KM), dok su kod državnih depozita manji za 37% ili 79 miliona KM iz osnova sljedećih promjena : izvršene dokapitalizacije (73 miliona KM) kod jedne i smanjenja depozita u iznosu od sedam miliona KM kod druge banke.

Kod privatnih banaka učešće depozita u pasivi iznosi 77%, a kod državnih 37%.

U prvom kvartalu 2004. godine nastavljen je trend poboljšanja ročne strukture depozita. Znatno veća stopa rasta dugoročnih depozita (12,8%) nego kratkoročnih (5,2%) dovela je i do promjene učešća u strukturi i povećanja učešća dugoročnih depozita sa 30,9% na 32,4%, što je još jedan od veoma važnih pokazatelja nastavka pozitivnih promjena u bankarskom sektoru.

Tabela 9 : Ročna struktura depozita

- u 000 KM-

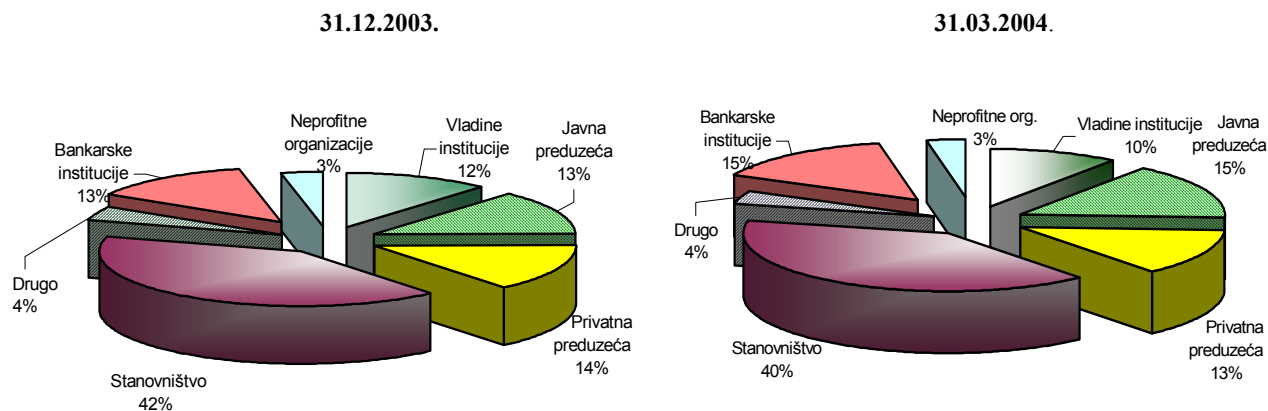
DEPOZITI	31.12.2002.		31.12.2003.		31.03.2004.	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %
Štednja i dep. po videnju	2.012.241	57,0	2.215.925	51,6	2.369.132	51,3
Do 3 mjeseca	317.862	9,0	303.203	7,1	301.589	6,5
Do 1 godine	349.586	9,9	447.952	10,4	452.313	9,8
1. Ukupno kratkoročni	2.679.689	76,0	2.967.080	69,1	3.123.034	67,6
Do 3 godine	416.718	11,8	715.648	16,7	927.010	20,1
Preko 3 godine	428.148	12,2	609.981	14,2	569.033	12,3
2. Ukupno dugoročni	844.866	24,0	1.325.629	30,9	1.496.043	32,4
UKUPNO (1 + 2)	3.524.555	100,0	4.292.709	100,0	4.619.077	100,0

Tabela 10 : Sektorska struktura depozita⁷

- u 000 KM-

SEKTORI	31.12.2002.		31.12.2003.		31.03.2004.	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %
Vladine institucije	440.778	12,5	498.132	11,6	471.587	10,2
Javna preduzeća	388.271	11,0	567.677	13,2	720.198	15,6
Privatna preduzeća i društva	658.076	18,7	607.046	14,1	600.009	13,0
Neprofitne organizacije	135.849	3,9	147.606	3,5	143.446	3,1
Bankarske institucije	296.215	8,4	557.166	13,0	674.645	14,6
Građani	1.480.946	42,0	1.737.238	40,5	1.839.051	39,8
Ostalo	124.420	3,5	177.844	4,1	170.141	3,7
UKUPNO	3.524.555	100,0	4.292.709	100,0	4.619.077	100,0

⁷ Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilans stanja po shemi FBA.

Grafikon 8 : Sektorska struktura depozita

Analizirajući po sektorima u prvom kvartalu 2004.godine, i u apsolutnom iznosu i relativno kroz stopu, najveći rast imali su depoziti javnih preduzeća (27% ili 152 miliona KM) bankarskih institucija (21% ili 117 miliona KM), i stanovništva (za 6% ili 102 miliona KM). Istovremeno, depoziti privatnih preduzeća su smanjeni za 5% ili 27 miliona KM.

Kao rezultat navedenog, najznačajnija promjena u sektorskoj strukturi depozita je povećanje učešća javnih preduzeća za 2,4% i bankarskih institucija za 1,6%, i smanjenje učešća vladinih institucija za 1,4%, privatnih preduzeća za 1,1% i stanovništva za 0,7%.

Od ukupnog iznosa depozita 44% ili 2.034 miliona KM je u domaćoj valuti, a 56% ili 2.585 miliona KM je u stranoj valuti. U odnosu na kraj 2003. godine, posmatrano u relativnom odnosu, povećano je učešće domaće valute za jedan odsto.

Iako se učešće depozita sektora stanovništava smanjuje, ipak ovaj sektor i dalje ima najveće učešće u ukupnim depozitima od 39,8%.

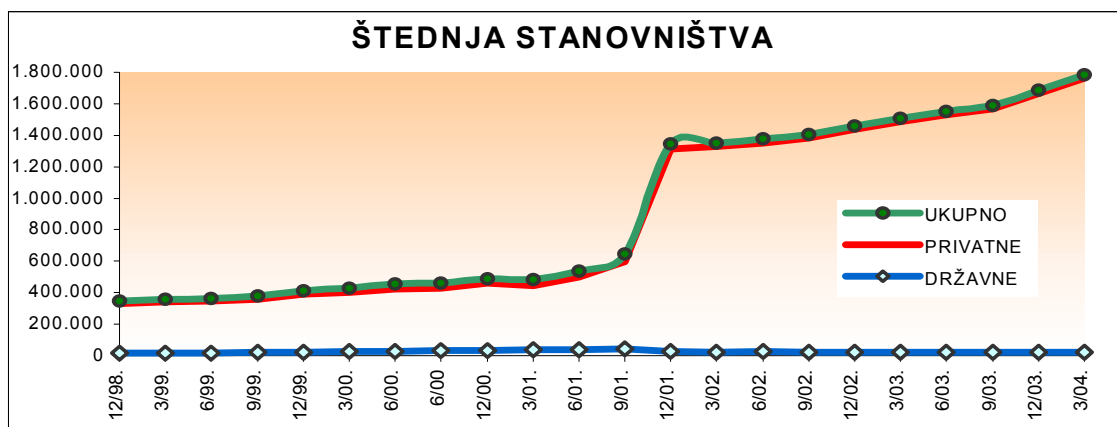
Štedni depoziti i dalje imaju trend rasta i u prvom kvartalu 2004. godine povećani su za 5,8% ili 97 miliona KM. Samo kod tri banke zabilježeno je neznatno smanjenje štednih depozita, a preostale banke su imale stopu rasta štednje između 2% i 20%. Polovina ostvarenog povećanja štednih depozita odnosi se na dvije najveće banke u sistemu.

Posmatrano sektorski, gotovo sva štednja nalazi se u privatnim bankama, odnosno svega 1,2% ukupne štednje nalazi se na računima kod pet državnih banaka.

Tabela 11 : Nova štednja stanovništva po periodima

- u 000 KM-

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEX	
	31.12.2002.	31.12.2003.	31.03.2004.	3/2	4/3
1	3	3	4	5	6
Državne	22.072	20.758	20.809	94	100
Privatne	1.414.814	1.645.991	1.743.242	116	106
UKUPNO	1.436.888	1.666.749	1.764.051	116	106

Grafikon 9 : Nova štednja stanovništva po periodima

Kao i u ostalim segmentima, treba istaći postojanje jake koncentracije štednje u nekoliko banaka, jer se 65% ukupne štednje nalazi u tri najveće banke (s osiguranim depozitima), odnosno 93% ukupne štednje je deponovano u deset privatnih banaka.

Od ukupnog iznosa štednje 26% se odnosi na štedne depozite u domaćnoj valuti, a 74% u stranoj valuti.

Tabela 12 : Ročna struktura štednih depozita stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEX				
	31.12.2002.		31.12.2003.		31.03.2004.			
1	3	3	3	4	5	6		
Kratkoročni štedni depoziti	1.139.707	79,3%	1.228.261	73,7%	1.253.155	71,0%	108	102
Dugoročni štedni depoziti	297.181	20,7%	438.489	26,3%	510.896	29,0%	147	117
UKUPNO	1.436.888	100,0%	1.666.749	100,0%	1.764.051	100,0%	116	106

Ročna struktura štednih depozita, kao i ukupnih depozita, ima trend poboljšanja i to najviše zbog znatno veće stope rasta dugoročnih od kratkoročnih štednih depozita. Posebno treba istaći stabilnost i visok nivo stope rasta dugoročnih štednih depozita, što je pozitivan pokazatelj za naredni period.

Za rast štednje u bankama u FBiH uz aktivnosti koje provodi FBA, od značaja je i postojanje sistema osiguranja depozita od januara 2001. godine kada je počela s operativnim radom Agencija za osiguranje depozita u FBiH, da bi u augustu 2002. godine donošenjem Zakona o osiguranju depozita u bankama BiH bila osnovana Agencija za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine. Ukupno je 16 banaka iz Federacije ušlo u program osiguranja depozita i dobilo certifikat, a analitički podaci o visini depozita po bankama pokazuju trend rasta depozita u ovim bankama. Njihov udio u ukupnim depozitima sa 31. 03. 2004. godine iznosio je 93% što je za 2% više nego na kraju 2003.godine, a isti podatak za štednju je 95%, koliko je iznosio i na kraju 2003. godine. Proces prijema banaka u Federaciji u program osiguranja depozita je pri kraju, jer je preostala još samo jedna banka koja može aplicirati za prijem prema kriterijima koje je propisala Agencija za osiguranje depozita. Sigurnost depozita je garant i motiv za dalji porast štednje ne samo u ovim već i u ostalim bankama.

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital⁸ banaka u FBiH na dan 31. 03. 2004. godine iznosio je 908 miliona KM.

Tabela 13 : *Regulatorni kapital*

-u 000 KM-

O P I S	31.12.2002.		31.12.2003.		31.03.2004.		INDEKS	
							3/2	4/3
1	2	3	4	5	6			
DRŽAVNE BANKE								
1.Osnovni kapital prije umanjnja			122.937		195.655			
2.Odbitne stavke			17.687		18.001			
a) Osnovni kapital (1-2)	101.783	96%	105.250	97%	177.654	98%	103	169
b) Dopunski kapital	3.879	4%	3.061	3%	2.807	2%	79	92
c) Kapital (a + b)	105.662	100%	108.311	100%	180.461	100%	103	167
PRIVATNE BANKE								
1.Osnovni kapital prije umanjnja			584.147		621.192			
2.Odbitne stavke			29.844		35.051			
a) Osnovni kapital (1-2)	536.203	85%	554.303	75%	586.141	81%	103	106
b) Dopunski kapital	95.910	15%	182.843	25%	140.921	19%	191	77
c) Kapital (a + b)	632.113	100%	737.146	100%	727.062	100%	117	99
UKUPNO								
1.Osnovni kapital prije umanjnja			707.084		816.847			
2.Odbitne stavke			47.531		53.052			
a) Osnovni kapital (1-2)	637.986	86%	659.553	78%	763.795	84%	103	116
b) Dopunski kapital	99.789	14%	185.904	22%	143.728	16%	186	77
c) Kapital (a + b)	737.775	100%	845.457	100%	907.523	100%	115	107

Stupanjem na snagu nove metodologije obračuna kapitala sa 31.12.2003. godine⁹, osnovni i neto kapital iskazani su na realnijoj osnovi, što je posebno značajno s aspekta izračunavanja izloženosti banke rizicima i to primarno koncentracijama kreditnog rizika.

Kapital¹⁰ je u prvom kvartalu 2004. godine povećan za 7% ili 62 miliona KM u odnosu na 2003. godinu, što je rezultat povećanja osnovnog kapitala za 104 miliona KM, uz istovremeno smanjenje dopunskog za 42 miliona KM.

Rast osnovnog kapitala je iz osnova povećanja dioničkog kapitala kod jedne banke za 72,5 miliona KM i uključivanja dijela dobiti za 2003. godinu (28 miliona KM u neraspoređenu dobit i 9 miliona KM u rezerve).

Istovremeno na osnovni kapital su utjecala smanjenja od 5,5 miliona KM, a odnose se na tri miliona KM tekućeg gubitka i povećanja gubitka za 2003. godinu kod jedne banke¹¹ u iznosu od 2,5 miliona KM.

Iskazano smanjenje dopunskog kapitala od 42 miliona KM najvećim dijelom rezultat je preusmjerenja dobiti iz 2003. godine u iznosu od 44 miliona KM u osnovni kapital, i povećanja općih rezervi za kreditne gubitke u iznosu od 2 miliona KM.

⁸ Regulatorni kapital definiran čl.8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka.

⁹ Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka ("Službene novine FBiH", br. 18/03).

¹⁰ Izvor podataka je kvartalni Izvještaj o stanju kapitala banaka (Obrazac 1-Tabela A), propisan Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka.

¹¹ Po nalogu FBA, nakon izvršene kontrole u banci.

Pomenute promjene utjecale su na strukturu regulatornog kapitala, odnosno povećanje učešća osnovnog kapitala sa 78% (2003.godina) na 84%.

Navedene promjene pozitivno su se odrazile na neto kapital koji je u 2004. godini povećan za 7% ili 62 miliona KM, tako da sa 31. 03. 2004. godine iznosi 906 miliona KM (kod privatnih banaka 726 miliona KM, a kod državnih 180 miliona KM).

Odnos kapitala i aktive, tj. stopa kapitaliziranosti banaka na dan 31. 03. 2004. godine iznosi 14,1 %, i nepromijenjena je u poređenju sa 2003. godinom zbog proporcionalnog rasta i kapitala i aktive.

Koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i ponderisane rizične aktive, na nivou bankarskog sektora iznosi 20% što je za 0,4% više nego na kraju 2003. godine.

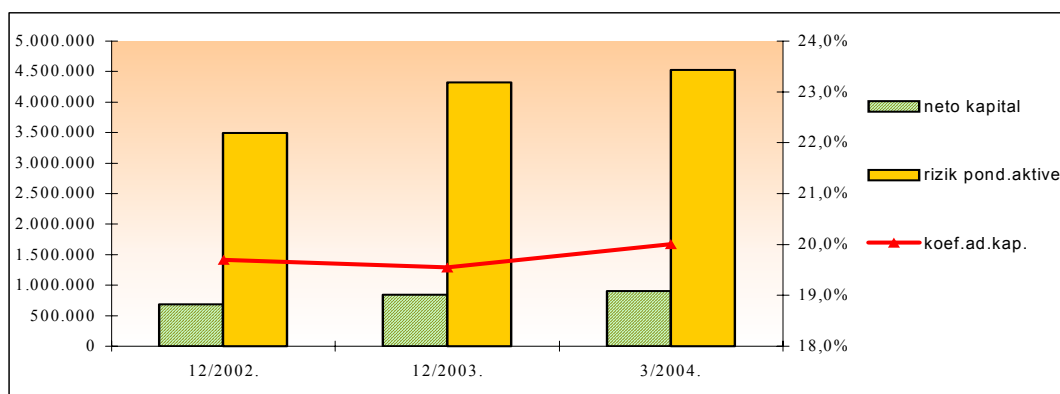
Ipak treba istaći da kod privatnih banaka ovaj koeficijent bilježi kontinuiran pad zbog visokog rasta kreditnih aktivnosti u ovim bankama, a samim tim i rizika.

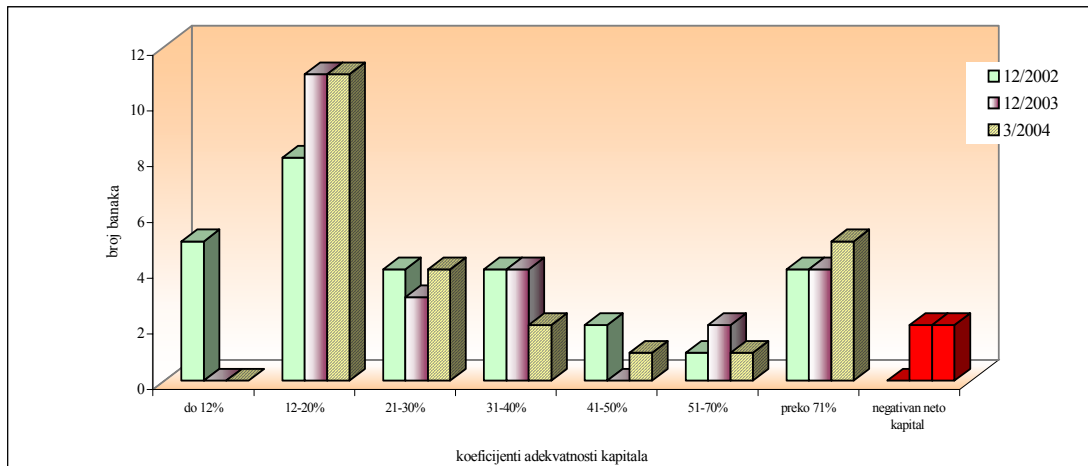
FBA je, vršeći nadzor poslovanja i finansijskog stanja banaka u FBiH, u skladu sa zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sistema u cjelini, nalagala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i obezbjeđenju adekvatnog kapitala.

Tabela 14 : *Neto kapital, rizik ponderisane aktive i stopa adekvatnosti kapitala*

O P I S	31.12.2002.	31.12.2003.	31.03.2004.	INDEKS	
				3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
NETO KAPITAL	687.576	844.160	906.217	123	107
RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KRED. EKVIVALENATA	3.489.810	4.317.432	4.529.680	124	105
STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA)	19,7%	19,6%	20%	100	102

Grafik 10 : *Neto kapital, rizik ponderisane aktive i stopa adekvatnosti kapitala*

Grafikon 11 : Koeficijenti adekvatnosti kapitala banaka

Od ukupno 26 banaka u FBiH na dan 31. 03. 2004. godine, 24 banke imaju koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12% (šest banaka preko 50%), dok dvije banke (pod privremenom upravom) imaju negativan koeficijent adekvatnosti.

Broj banaka u drugoj grupi (stopa između 12% i 20%) je na istom nivou kao i 31. 12. 2003. godine u kojoj se nalazi 11 banaka, dok četiri banke imaju stopu između 21% i 30%. Međutim, tri od pet najvećih banaka po visini aktive (koje učestvuju sa 47% u ukupnoj aktivni bankarskog sektora) imaju stopu adekvatnosti kapitala neznatno veću od zakonom propisanog minimuma (između 12,1% i 12,8%) i u padu su u odnosu na 31.12.2003. godine.

Svaki dalji rast rizične aktive nužno će zahtijevati i adekvatan rast kapitala, te u tom smislu banke su dužne donijeti program za upravljanje kapitalom banke i kontinuirano pratiti njegovo provođenje u cilju osiguranja i održavanja kvantitete i kvalitete kapitala najmanje na nivou minimalnih zakonskih standarda.

Dalje jačanje kapitalne osnove biće prioritetan zadatak najvećeg broja banaka u 2004. godini, posebno nakon stupanja na snagu novog obračuna kapitala, a u fokusu su najveće banke u sistemu, što je nužno za jačanje stabilnosti i sigurnosti samih banaka i cjelokupnog bankarskog sistema. FBA će odgovarajućim odlukama obavezati banke da jačaju kapitalnu osnovu koja će garantovati njihovu stabilnost i sigurnost.

2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka (Odluka) utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvaliteta njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava stavki bilansa i vanbilansnih stavki.

Bruto aktiva¹² bilansa banaka u FBiH na dan 31. 03. 2004. godine iznosila je 6,5 milijardi KM, što je za 7% ili 448 miliona KM više nego na kraju 2003. godine. Vanbilansne rizične stavke iznosile su 778 miliona KM i povećane su za 4% ili 29 miliona KM.

¹² Izvor podataka : Izvještaj o klasifikaciji aktive bilansa i vanbilansnih stavki banaka.

Ukupna aktiva sa vanbilansnim stavkama (aktiva)¹³ iznosila je 7,2 milijardi KM i za 7% je veća nego na kraju 2003. godine.

Tabela 15 : Aktiva, vanbilansne stavke i potencijalni kreditni gubici

-u 000 KM-

O P I S	IZNOS (u 000 KM)						INDEX	
	31.12.2002.	Strukt. %	31.12.2003.	Strukt. %	31.03.2004.	Strukt. %	4:2	6:4
1.	2	3	4	5	6	7	8	9
Kreditni	2.527.745	52,7	3.272.853	54,5	3.484.157	54,0	129	106
Kamate	25.897	0,5	26.395	0,4	25.313	0,4	102	96
Dospjela potraživanja	156.351	3,3	171.822	2,9	173.882	2,7	110	101
Potraživanja po plać. garancijama	7.486	0,1	5.353	0,1	5.398	0,1	72	101
Ostali plasmani	68.945	1,4	52.542	0,9	41.209	0,6	76	78
Ostala aktiva	2.006.672	42,0	2.474.314	41,2	2.721.193	42,2	123	110
UKUPNA AKTIVA	4.793.096	100,0	6.003.279	100,0	6.451.152	100,0	125	107
VANBILANS	693.300		749.382		778.138		108	104
AKTIVA S VANBILANSOM	5.486.396		6.752.661		7.229.290		123	107
Opći kreditni rizik i Potencijalni kreditni gubici	228.522		245.038		252.453		107	103
Već formirane opće i posebne rezerve za kreditne gubitke	224.641		245.072		250.454		109	102

Od ukupne aktive sa vanbilansom na nerizičnu se odnosi 2,6 milijardi KM ili 36%, što je rezultat visokog rasta novčanih sredstava u iznosu od 251 milion KM ili 12% više nego krajem 2003.godine.

Rast novčanih sredstava (najviše iz osnova rasta depozita koji su u prvom kvartalu 2004. godine povećani za 326 miliona KM ili 8%) doveo je do promjene strukture rizične aktive. Učešće novčanih sredstava u ukupnoj aktivni povećano je sa 35,6% na 37,1%, uz istovremeno smanjenje kreditnih plasmana sa 59,7% na 58,8%, iako su kreditni plasmani veći za 213 miliona KM ili 6% više nego krajem 2003.godine.

Analitički podaci po bankama ukazuju da je u prvom kvartalu 2004.godine kod deset banaka (spadaju u grupu malih i srednjih banaka) došlo do smanjenja kreditnih plasmana, dok se kod ostalih banaka rast kretao u rasponu od 1,8% do 19,8%. Ukupno povećanje kreditnih plasmana kod tri najveće banke sistema F BiH iznosilo je 116 miliona, ili 54% ukupnog povećanja.

Iz analize sektorske strukture kredita može se zaključiti da se i u prvom kvartalu 2004. godine nastavlja trend rasta kredita datih privatnim preduzećima (9% ili 131 milion KM) uz usporeniji rast kredita datih stanovništvu (5% ili 77 miliona KM), s tim da se konstantno povećava kreditiranje stanovništva i putem kartičarskog poslovanja. Istovremeno smanjen je iznos kredita datih javnim preduzećima, bankama te vladinim institucijama.

Promjena učešća pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dana je u sljedećoj tabeli:

¹³ Aktiva definisana članom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka.

Tabela 16 : *Sektorska struktura kredita*

-u 000 KM-

SEKTORI	31.12.2002.		31.12.2003.		31.03.2004.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	30.194	1,1	24.526	0,7	24.241	0,7	81	99
Javna preduzeća	247.603	9,2	217.871	6,3	210.424	5,7	88	97
Privatna preduzeća i društ.	1.078.795	40,1	1.471.790	42,7	1.607.312	43,9	136	109
Neprofitne organizacije	2.834	0,1	3.015	0,1	3.202	0,1	106	106
Bankarske institucije	46.439	1,7	33.281	1,0	32.550	0,9	72	98
Gradani	1.262.146	46,9	1.643.545	47,6	1.721.250	47,0	130	105
Ostalo	23.571	0,9	55.999	1,6	64.458	1,7	238	115
UKUPNO	2.691.582	100,0	3.450.027	100,0	3.663.437	100,0	128	106

Vezano za ročnost treba istaći da se nastavlja pozitivan trend bržeg rasta kratkoročnih kredita (11%) i usporeniji rast dugoročnih kredita (5%). Ipak, dugoročni krediti imaju visoko učešće od 72% u ukupnim kreditima, što pokazuje i sektorska analiza jer je učešće dugoročnih kredita u ukupnim kreditima datih stanovništvu 91%, a privatnim preduzećima 56%.

Tabela 17 : *Ročna struktura kredita*

-u 000 KM-

KREDITI	31.12.2002.		31.12.2003.		31.03.2004.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dospjela potraživanja i plaćene vanbil.obaveze	163.837	6,1	177.175	5,1	179.280	4,9	109	101
Kratkoročni krediti	620.572	23,0	776.014	22,5	858.945	23,4	125	111
Dugoročni krediti	1.907.173	70,9	2.496.838	72,4	2.625.212	71,7	131	105
UKUPNO KREDITI	2.691.582	100,0	3.450.027	100,0	3.663.437	100,0	128	106

Navedene promjene pozitivno su se odrazile na smanjenje ročne neusklađenost finansijske aktive i obaveza, odnosno debalansa u ročnim profilima stavki aktive i obaveza, što je prije svega rezultat aktivnosti i mjere koje su banke po nalogu FBA poduzele u drugoj polovini 2003. godine i u prvom kvartalu 2004.godini. Ipak, kod manjeg broja banaka još uvijek je prisutna ročna neusklađenost preostalih dospjeća finansijske aktive i obaveza, i to u periodu do 30 dana, što će iste po nalogu FBA morati otkloniti do kraja sedmog mjeseca 2004. godine.

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihov kvalitet predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja. Ocjena kvaliteta aktive je ustvari ocjena kreditnog rizika plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka koji se priznaju kao troškovi rezervi za kreditne gubitke.

Kvalitet aktive i vanbilansnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik i potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije¹⁴ dati su u sljedećoj tabeli:

¹⁴ U skladu sa članom 22. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasiifikaciju aktive banke su dužne da formiraju i kontinuirano održavaju rezerve za OKR i PKG u sljedećim procentima po kategorijama : A 2%, B 5% do 15%, C 16% do 40%, D 41% do 60% i E 100%.

Tabela 18 : Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR) i potencijalni kreditni gubici(PKG)

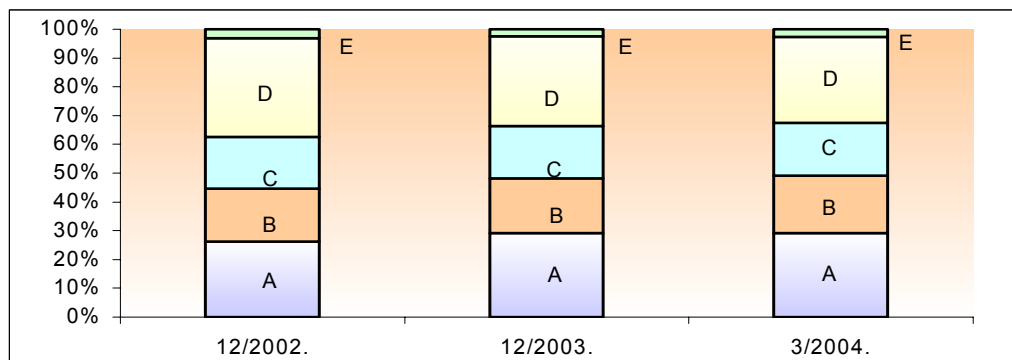
Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u%)									INDEKS	
	31.12.2002.			31.12.2003.			31.03.2004.			5/2	8/5
	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
A	4.713.349	85,9	60.161	5.897.521	87,3	71.193	6.268.778	86,7	73.791	125	106
B	482.988	8,8	42.037	562.029	8,3	46.544	655.853	9,1	50.606	116	117
C	148.267	2,7	40.676	154.131	2,3	44.796	161.955	2,3	45.891	104	105
D	134.419	2,5	78.275	137.762	2,0	76.287	135.940	1,9	75.401	102	99
E	7.373	0,1	7.373	6.218	0,1	6.218	6.764	0,0	6.764	84	109
UKUPNO	5.486.396	100,0	228.522	6.752.661	100,0	245.038	7.229.290	100,0	245.038	123	107

Ako se analizira kvalitet aktive zajedno sa vanbilansom uočava se neznatno povećanje (0,6%) učešća klasifikovane aktive (B-E) koja se povećala za 105 miliona KM ili 12%. Najveće povećanje od 94 miliona KM ili 17% je imala aktiva klasifikovana u B kategoriju (uglavnom kreditni plasmani), dok se nivo nekvalitene aktive bilansnih stavki zadržao gotovo na nivou prošlogodišnjih, a što je dijelom rezultat isknjižavanja 13,8 miliona KM kredita u vanbilans. I kod potencijalnih obaveza banaka zapaža se pogoršanje kvaliteta vanbilansnih stavki, posebno garancija klasifikovanih u B i C kategoriju.

Nivo općeg kreditnog rizika i procjenjenih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih u skladu sa kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na nivou bankarskog sektora dati su u sljedećoj tabeli i grafikonu:

Tabela 19 : Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2002.		31.12.2003.		30.03.2004.		4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	60.161	26,3	71.193	29,1	73.791	29,2	118	104
B	42.037	18,4	46.544	19,0	50.606	20,0	111	109
C	40.676	17,8	44.796	18,3	45.891	18,2	110	102
D	78.275	34,3	76.287	31,1	75.401	29,9	97	99
E	7.373	3,2	6.218	2,5	6.764	2,7	84	109
UKUPNO	228.522	100,0	245.038	100,0	252.453	100,0	107	103

Grafikon 12 : Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka

Prema izvještajima, banke su formirale rezerve za kreditne gubitke u skladu s propisima i visinom procijenjenog kreditnog rizika.

Procijenom kvaliteta stavki aktive i potencijalnih obaveza banaka iz vanbilansa, banke su iskazale najveće promjene kod kategorije B (aktiva sa posebnom napomenom povećana za 17% u odnosu na 2003.godinu) zbog čega je i nivo procijenjenih kreditnih gubitaka kod ove kategorije imao najveće povećanje od 9%. Istovremeno nekvalitetna aktiva je porasla za svega 2% u odnosu na 2003.godinu tako da su procijenjene rezerve ostale gotovo na prošlogodišnjem nivou, uz smanjenje njihovog učešća u ukupnim rezervama za 1,1%.

Analizirajući nivo formiranih rezervi ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2003. godine, rezerve za opći kreditni rizik i potencijalne kreditne gubitke veće su za 3% i iznosile su 250 miliona KM, odnosno 3,5 % ukupne aktive sa vanbilansom. U 2004. godini banke su prosječno za B kategoriju imale izdvojene rezerve po stopi od 7,7%, za C kategoriju 28,3%, D kategoriju 57,5% i E 100%⁵, što se može ocijeniti zadovoljavajućim.

Analiza kvaliteta aktive, odnosno kreditnog portfolija pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je još uvijek ključni rizik kod većine banaka kreditni rizik, odnosno postojanje problematičnih kredita odobrenih pravnim licima (preduzećima).

FBA je bankama koje imaju loš kvalitet aktive naložila korektivne mjere u smislu izrade programa koji moraju sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvaliteta aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprečavanje njenog daljeg pogoršanja. Izvršavanje naloga FBA se kontrinuirano nadzire kroz postkontrolni postupak na osnovu izvještaja i ostale dokumentacije dostavljenih od strane banaka, kao i on site kontrolom u banci u cilju provjere iste.

Transakcije s povezanim licima

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s licima povezanim sa bankom.

FBA je, u skladu sa Bazelskim standardima, uspostavila određene opreznosne principe i zahtjeve vezane za transakcije s licima povezanim s bankom¹⁵, što je regulisano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s licima povezanim s bankom, u kojoj su propisani uslovi i način poslovanja banaka s povezanim licima. Na osnovu te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je da donese posebne politike banke za poslovanje s povezanim licima i da prati njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvještaja koji obuhvataju transakcije s jednim dijelom povezanih lica, i to kredite i potencijalne i preuzete vanbilansne obaveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obaveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih lica. Set propisanih izvještaja uključuje podatke o kreditima datim sljedećim kategorijama povezanih lica:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i višeg rukovodstva banke i
- subsidijarnim licima i drugim preduzećima kapitalno povezanim s bankom.

⁵ ukoliko se izuzmu neriješeni krediti kod jedne državne banke čiji je status još uvijek neriješen.

¹⁵ Član 39.stav 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o bankama definiše pojam "lica povezana s bankom", gdje više nisu uključeni uposleni radnici.

Tabela 20: *Transakcije s povezanim licima*

-000 KM-

Opis	DATI KREDITI			INDEKS	
	31.12.2002.	31.12.2003.	31.03.2004.	3/2	4/3
	1	2	3	4	5
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, subs.i drugim kapitalno povezanim pred.	59.241	37.050	41.230	63	111
Članovima Nadzornog odbora	315	388	387	123	100
Upravi banke i uposlenim radnicima	2.699 ¹⁶	1.670	1822	62	109
UKUPNO	62.255	39.108	43.439	63	111
Potencijalne i preuzete vanbil.obaveze	6.684	8.689	10.062	130	116

Iz tih razloga FBA posebnu pažnju (pri on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka sa povezanim licima. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja datih naloga.

2.2. Profitabilnost

Prema podacima iz bilansa uspjeha, u prvom kvartalu 2004. godine banke u Federaciji BiH ostvarile su pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 13,8 miliona KM. Na nivou sistema pokazatelj je nešto niži od ostvarenog u istom periodu u 2003. godini kada je dobit iznosila 13,9 miliona KM, s tim da su i ukupno ostvarena dobit i ukupno iskazani gubitak po bankama niži.

Ukupno ostvarena dobit u prvom kvartalu 2004. godine iznosi 16,7 miliona KM (u 2003.godini iznosila je 20,7 miliona KM), dok iskazani gubitak iznosi 2,9 miliona KM (u 2003.godini iznosio je 6,7 miliona KM).

Pozitivan finansijski rezultat ostvarilo je 18 banaka, dok je 8 banaka iskazalo gubitak u poslovanju (četiri državne i četiri privatne banke).

Detaljniji podaci dati su u sljedećoj tabeli:

Tabela 21: *Ostvarena dobit/gubitak*

-000 KM-

Datum/Opis	Na nivou sistema		Privatne banke		Državne banke	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
31.03.2003.						
Gubitak	-6.713	9	- 3.025	4	-3.688	5
Dobit	20.664	17	19.993	15	671	2
Ukupno	13.951	26	16.968	19	3.017	7
31.03.2004.						
Gubitak	-2.881	8	-2.504	4	-377	4
Dobit	16.681	18	15.035	15	1.646	3
Ukupno	13.800	26	12.531	19	1.269	7

¹⁶ Bez kredita datih uposlenim radnicima, u skladu s izmjenama Zakona o bankama.

Kao u ostalim segmentima, i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (16,7 miliona KM) 44,3% ili 7,4 miliona KM odnosi se na dvije najveće banke, dok je 86,9% ili 2,5 miliona KM od ukupnog gubitka (2,9 miliona KM) ostvareno u četiri privatne banke (u stranom vlasništvu).

U strukturi ukupnog prihoda raste učešće neto kamatnog prihoda na koji se odnosi 56% ukupnog prihoda (u istom periodu 2003. godine 51%), a pada učešće operativnih prihoda na 44% (u istom periodu 2003. godine 49%), u koje je uključena i naplata ranije otpisanih rizičnih plasmana. Ipak, neto kamatni prihod sa ostvarenim rastom od 14% u odnosu isti period prethodne godine, nije pratio rast kreditnih plasmana koji su porasli za 29%, a najznačajniji razlozi za to su pad kamatnih stopa i u vezi s tim kamatne marže, visokog učešća dugoročnih kredita u strukturi kreditnog portfolija, kao i bržeg rasta kamatonosnih izvora za kreditiranje (depozita i uzetih kredita) koji su uticali na porast kamatnih troškova.

Operativni prihodi smanjeni su za 7% u odnosu na isti period prethodne godine prvenstveno zbog pada ostalih operativnih prihoda.

Ukupni (neamatni) rashodi su veći za 4% u odnosu na isti period prethodne godine, s istim da je učešće od 88% ostalo nepromijenjeno.

Može se konstatovati da je u okviru neamatnih rashoda pozitivan efekat ostvaren kod troškova rezervi za potencijalne gubitke koji su u odnosu na prethodnu godinu manji za 11%, a u strukturi rashoda njihovo učešće je smanjeno na 22% (u istom periodu prethodne godine 26%).

Struktura ostalih neamatnih rashoda nije se bitno mijenjala, a u odnosu na prethodnu godinu u prosjeku su rasli za cca 10%.

Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećoj tabeli:

Tabela 22 : *Struktura ukupnih prihoda*

- u 000 KM-

Struktura ukupnih prihoda	31.03.2002.		31.03.2003.		31.03.2004.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	7.679	6,3	7.071	5,5	6.126	4,3	92	87
Kreditni i poslovi lizinga	48.136	39,9	67.271	52,2	83.286	58,5	140	124
Ostali prihodi od kamata	1.334	1,1	1.010	0,8	3.148	2,2	76	312
UKUPNO	57.149	47,3	75.352	58,5	92.570	65,0	132	123
II Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	28.458	23,6	27.511	21,3	29.587	20,8	97	108
Prihodi iz posl. sa devizama	11.159	9,3	7.414	5,8	5.496	3,9	66	74
Ostali operativni prihodi	23.919	19,8	18.517	14,4	14.658	10,3	77	79
UKUPNO	63.536	52,7	53.442	41,5	49.741	35,0	84	93
UKUPNI PRIHODI (I + II)	120.685	100,0	128.794	100,0	142.311	100,0	107	111

Grafikon 13 : Struktura ukupnih prihoda

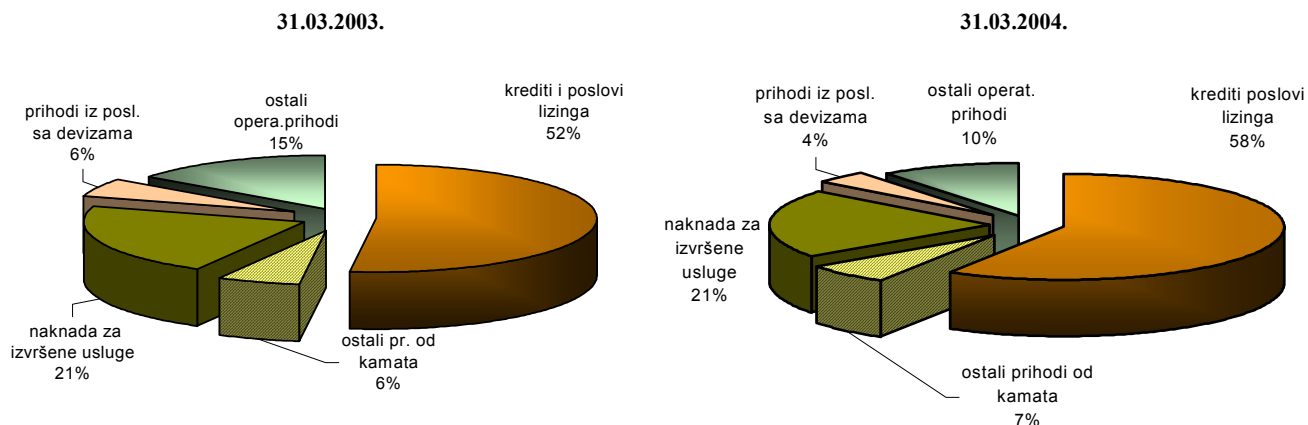
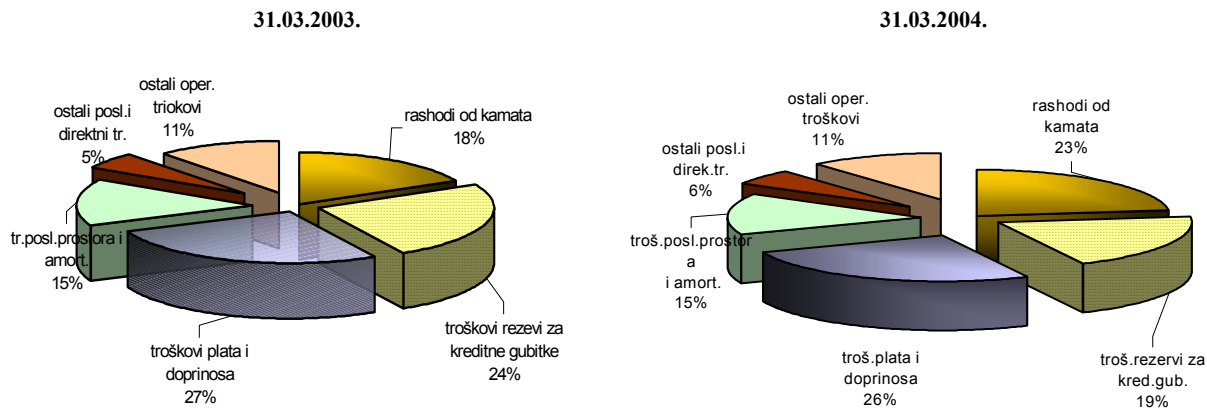

Tabela 23 : Struktura ukupnih rashoda

- u 000 KM-

Struktura ukupnih rashoda	31.03.2002.		31.03.2003.		31.03.2004.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	13.779	13,0	15.280	13,3	24.186	18,8	111	158
Obaveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	2.591	2,4	3.831	3,3	4.971	3,9	148	130
Ostali rashodi od kamata	565	0,5	1.048	0,9	651	0,5	185	62
UKUPNO	16.935	16,0	20.159	17,5	29.808	23,2	119	148
II Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi rezervi za opći kred. rizik potencijalne kreditne gubitke	27.645	26,1	28.159	24,5	24.969	19,4	102	89
Troškovi plata i doprinosa	25.569	24,1	30.501	26,6	33.754	26,3	119	111
Troškovi posl.prostora i amortizacija	14.900	14,1	16.980	14,8	18.606	14,5	114	110
Ostali poslovni i direktni troškovi	9.029	8,5	5.988	5,2	7.261	5,6	66	121
Ostali operativni troškovi	11.913	11,2	13.056	11,4	14.113	11,0	110	108
UKUPNO	89.056	84,0	94.684	82,5	98.703	76,8	106	104
UKUPNI RASHODI (I + II)	105.991	100,0	114.843	100,0	128.511	100,0	108	112

Grafikon 14 : Struktura ukupnih rashoda

U sljedećim tabelama dati su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka:

Tabela 24 : *Koeficijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po periodima*

-u %-

KOEFICIJENTI	31.12.2002.	31.12.2003.	31.03.2004. ¹⁷
Povrat na prosječnu aktivu	0,36	1,09	0,92
Povrat na prosječni ukupni kapital	2,57	8,33	6,80
Povrat na prosječni dionički kapital	3,00	10,08	8,52
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	4,66	4,60	4,16
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	5,77	4,42	3,28
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	10,43	9,02	7,48
Poslovni i direktni rashodi ¹⁸ /prosječna aktiva	3,85	2,73	2,12
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	6,16	5,16	4,40
Ukupni neamatni rashodi/ prosječna aktiva	10,00	7,83	6,56

Tabela 25 : *Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti na dan 31. 03. 2004.*

-u %-

KOEFICIJENTI	31. 03. 2004. ¹⁹		
	DRŽAVNE BANKE	PRIVATNE BANKE	PROSJEK UFBiH
Povrat na prosječnu aktivu	1,40	0,88	0,92
Povrat na prosječni ukupni kapital	2,60	8,12	6,80
Povrat na prosječni dionički kapital	3,48	10,00	8,52
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	3,04	4,24	4,16
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	7,36	3,04	3,28
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	10,40	7,28	7,48
Poslovni i direktni rashodi/prosječna aktiva	3,96	2,04	2,12
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	5,08	4,36	4,40
Ukupni neamatni rashodi/ prosječna aktiva	9,00	6,40	6,56

Ostvareni finansijski rezultat na nivou bankarskog sektora u prvom kvartalu 2004. godine je još jedan od pokazatelja kontinuiranih pozitivnih kretanja u bankarskom sistemu. Profitabilnost banaka u narednom periodu i dalje će najviše zavisiti od kvaliteta aktive, odnosno izloženosti banke kreditnom riziku, te efikasnog upravljanja operativnim troškovima. To znači da je ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke kvalitet menadžmenta i poslovna politika koju vodi, jer se time najdirektnije utiče na njene performanse.

Takođe u novim tržišnim uslovima banke će morati usvojiti novi koncept poslovne politike primjerene tržišno orijentiranom bankarstvu čiji je cilj ostvarivanje što većeg profita, obezbjeđujući pri tome stabilnost banke i adekvatno upravljanje i kontrolu svih rizika kojima je banka izložena u poslovanju, a primarno kreditnog rizika. Međutim, uključivanjem u međunarodno finansijsko poslovanje i tržišta banke će u budućnosti biti više izložene tržišnim rizicima: kamatnom, deviznom i cjenovnom, što će zahtijevati i dalje jačanje kapitalne osnove ne samo iz internih izvora kroz povećanje zadržane dobiti iz ostvarenog profita nego i iz eksternih izvora, što je istovremeno i preduslov za dalju ekspanziju i rast banaka.

¹⁷ Preračunato na godišnji nivo.

¹⁸ U rashode su uključeni troškovi rezervi za potencijalne kreditne gubitke.

¹⁹ Preračunato na godišnji nivo.

III. ZAKLJUČAK

Nakon što je konsolidacija i stabilizacija bankarskog sektora Federacije BiH stigla u završnu fazu, predstoje aktivnosti koje treba da odebijede dalji napredak i razvoj sistema. To pretpostavlja neprekidan angažman svih dijelova sistema, zakonodavnih i izvršnih vlasti kako bi se obezbijedilo stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta što bi stimulatino djelovalo na banke i, povratno, na privredu.

Za ostvarenje ovakvih ciljeva neophodno je dalje angažovanje institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- ubrzanju provođenja ekonomskih reformi u realnom sektoru kako bi se dostigao nivo ostvaren u monetarnom i bankarskom sektoru;
- okončanju procesa privatizacije državnih banaka, odnosno definitivnom rješavanju njihovog statusa;
- zaokruživanje i dogradnja regulative za finansijski sektor, koja se odnosi na djelovanje ili status IGA-e, mikrokreditnih organizacija, Investicijske banke Federacije BiH d.d. Sarajevo itd.;
- unapređivanju uslova za djelovanje banaka na cijelom prostoru Bosne i Hercegovine;
- ubrzanju uspostavljanja posebnih sudskih odjela za privredu;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- donošenju zakona o zaštiti povjerilaca i veće i konkretne odgovornosti dužnika;
- kontinuiranom dograđivanju zakonske regulative za bankarski sektor i finansijski sistem polazeći od Bazelskih principa i Evropskih bankarskih direktiva;
- podržavanju aktivnosti na uspostavljanju agencije za bankarstvo na nivou države, «pod kišobranom» Centralne banke BiH itd.

Agencija za bankarstvo FBiH u narednom periodu će:

- nastaviti kontinuiran nadzor banaka on-site i off-site kontrolama;
- ubrzati okončanje procesa preostalih privremenih i likvidacionih uprava;
- insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive;
- u cilju zaštite deponenata, posebno nadzirati banke u kojima je koncentrisan veliki iznos štednje i drugih depozita;
- raditi na dogradnji podzakonske regulative iz domena ovlaštenja FBA; polazeći od Bazelskih principa i uvažavajući Evropske direktive kao dio priprema za priključivanje BiH Evropskoj uniji;
- inicirati dodatnu edukaciju članova nadzornih odbora banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje sopstvenih kadrova;
- održati kontinuitet kontrole platnog prometa;
- nastaviti sistematsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i unaprijeđivati saradnju sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama;
- operativno osposobiti novi informacioni sistem koji će omogućiti rano upozoravanje i preventivno djelovanje u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- unaprijeđivati saradnju sa Udruženjem banaka;
- uspostavljati i širiti saradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru FBiH;
- aktivno participirati u pripremama za uspostavljanje agencije za bankarstvo na nivou države, «pod kišobranom» CBBiH;

- organizovati savjetovanja i pružati stručnu pomoć u primjeni zakonske i podzakoske regulative za bankarstvo itd.

Banke bi, kao najbitniji dio sistema, trebale koncentrisati aktivnosti na:

- daljnje kapitalno jačanje, srazmjerno rastu aktive i rizika;
- poboljšavanje kvaliteta aktive;
- usvajanje i primjenu novih poslovnih politika i procedura primjerenih tržišnoj konkurenciji:
- jačanje internih kontrola i uspostavu internih revizija koje će biti potpuno neovisne u radu;
- brži razvoj kartičarskog poslovanja i elektronskog bankarstva i uvođenju drugih, novih proizvoda i usluga;
- razvijanje procedura za kontrolu i unaprijeđivanje informacionih tehnologija,
- kadrovska jačanje i stručno osposobljavanje:
- zadržavanje kontinuiteta u sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma dosljednom primjenom usvojenih politika i procedura:
- unaprijeđivanje rada Udruženja banaka itd.